

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1So/15/2015
Identifikačné číslo spisu: 7013201599
Dátum vydania rozhodnutia: 16.11.2016
Meno a priezvisko: JUDr., Ing. Miroslav Gavalec
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:7013201599.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavaleca, PhD. a členov senátu JUDr. Igora Belka a JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., v právnej veci navrhovateľa: B. B. O., bytom B. X, C., proti odporkyni: Sociálna poisťovňa- ústredie, Ul. 29. augusta č. 10, Bratislava, o starobný dôchodok, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 2Sd/79/2013-26 zo dňa 21.októbra 2014, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 2Sd/79/2013-26 zo dňa 21. októbra 2014 m e n í tak, že rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 6. novembra 2013 v spojení s rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 14. februára 2014 z r u š u j e a vec jej vracia na ďalšie konanie.

Navrhovateľovi náhradu trov konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

I.

Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 06.11.2013 (ďalej na účely tohto rozsudku len „preskúmané rozhodnutie“), ktorým táto podľa § 65 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení platnom pre prejednávajúcu vec (ďalej na účely tohto rozsudku len „zák. č. 461/2003 Z. z.“) zamietla navrhovateľovu žiadosť o starobný dôchodok zo dňa 11.07.2013. V odôvodnení preskúmaného rozhodnutia uviedla, že navrhovateľ dosiahol dôchodkový vek XX.XX.XXXX a k tomuto dňu získal 1845 dní obdobia dôchodkového poistenia, t.j. 5 rokov a 20 dní. Vzhľadom na uvedené navrhovateľ nespĺnil podmienku potrebného počtu rokov obdobia dôchodkového poistenia na vznik nároku na starobný dôchodok.

V opravnom prostriedku podľa tretej hlavy piatej časti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej na účely tohto rozsudku len „O.s.p.“) navrhovateľ uviedol, že od XX.XX.XXXX je poberateľom výsluhového dôchodku podľa § 38 ods.1 a § 39 zákona č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej na

účely tohto rozsudku len „zák. č. 328/2002 Z. z.“) z dôvodu, že v období od 01.10.1972 až do 12.03.2004 bol v služobnom pomere príslušníka colnej správy SR. V období od 16.08.2004 do 16.11.2007 pracoval v spoločnosti U. S. Steel Košice, s.r.o., základnú vojenskú službu absolvoval v čase od 02.10.1970 do 26.09.1972 a v čase pred nástupom na základnú vojenskú službu krátke obdobie pracoval v podniku Kovo - Drevo Banská Bystrica. Navrhovateľ ďalej konštatoval, že priznanie výsluhového dôchodku podľa zák. č. 328/2002 Z.z. nevylučuje, aby obdobie výkonu služby v ozbrojenom zbore, alebo v ozbrojených silách bolo považované za obdobie dôchodkového poistenia podľa zák. č. 461/2003 Z. z., ktoré je významné pre zistenie výšky dôchodku.

V priebehu konania pred krajským súdom odporkyňa vydala rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 14.02.2014 (ďalej na účely tohto rozsudku len „zmenové rozhodnutie“), ktorým bolo zmenené preskúmané rozhodnutie z dôvodu doplnenia rozhodnutie v časti- odôvodnenie.

II.

Krajský súd sa s vyššie uvedenými argumentmi navrhovateľa nestotožnil, pričom poukázal na potvrdenie Finančného riaditeľstva SR z 28.08.2013, z ktorého vyplýva, že navrhovateľovi bol od XX.XX.XXXX priznaný výsluhový dôchodok podľa zák. č. 328/2002 Z.z., pričom pre nárok na výsluhový dôchodok bola zhodnotená doba výkonu štátnej služby potvrdená Colným riaditeľstvom SR v celkovej dĺžke 33 rokov a 164 dní. Pre nárok na výsluhový dôchodok bola zhodnotená doba trvania služobného pomeru v colnej správe od 01.10.1972 do 12.03.2004, t.j. 31 rokov a 164 dní a doba výkonu základnej vojenskej služby od 01.10.1970 do 30.09.1972, t.j. 2 roky. Nakoľko doba zamestnania navrhovateľa v colnej správe a základná vojenská služba bola hodnotená v III. pracovnej kategórii na preskúmaný prípad nebolo možné aplikovať postup podľa § 274 zák. č. 461/2003 Z. z., ani postup uvedený v posudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9So/138/2011. Navrhovateľ ku dňu dosiahnutia dôchodkového veku preukázal iba 5 rokov a 20 dní dôchodkového poistenia, a preto mu nevznikol nárok na starobný dôchodok podľa § 65 ods.1 zák. č. 461/2003 Z. z..

Preto krajský súd preskúmané rozhodnutia odporkyne ako zákonné potvrdil.

III.

Proti potvrdzujúcemu rozsudku podal navrhovateľ v zákonnej lehote odvolanie, v ktorom namietal nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom.

Uviedol, že priznanie výsluhového dôchodku podľa zák. č. 328/2002 Z. z. nevylučuje, aby aj obdobie výkonu služby v ozbrojenom zbore alebo v ozbrojených silách bolo považované za obdobie dôchodkového poistenia podľa zák. č. 461/2003 Z. z., ktoré je významné pre zistenie výšky dôchodku. V opačnom prípade, absolútne vylúčenie zhodnotenia obdobia služby zo systému dôchodkového poistenia poistencom, ktorí získali dávky v inom systéme sociálneho poistenia než vo všeobecnom systéme by znamenalo horšie zaobchádzanie ako s poistencami, ktorí sú poistení v zahraničných systémoch dôchodkového poistenia.

Preto navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že preskúmané rozhodnutie odporkyne v spojení so zmenovým rozhodnutím zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

K odvolacím námietkam odporkyňa v podaní z 09.01.2015 uviedla, že sa naďalej pridrižiava svojich vyjadrení a stanovísk, ktoré predniesla v konaní pred krajským súdom a navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil.

IV.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „odvolací súd“) ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní podľa § 212 subsidiárne §

246c ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (v texte rozsudku tiež „O.s.p.“) a s prihliadnutím na ustanovenie § 492 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok. Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 201 v spoj. s ust. § 250s veta druhá O.s.p. odvolanie prípustné, bez nariadenia pojednávania (§ 250ja ods. 2 v spoj. s § 250l ods. 2 O.s.p.) jednomyselne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné a preto postupom podľa § 220 v spoj. s § 250l ods. 2 a § 246c ods. 1 O.s.p. rozsudok zmenil tak ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku.

Podľa § 255 ods. 5 zák. č. 461/2003 Z. z. „za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby získané do 31. decembra 2003, ak toto obdobie policajt, profesionálny vojak a vojak prípravnej služby nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.“

Po preskúmaní administratívneho spisu odporkyne odvolací súd zistil, že v predmetnom konaní bolo medzi účastníkmi konania sporné, či je možné aj v navrhovateľovom prípade (t. j. v prípade keď tento získal 25 rokov a 273 dní poistenia v osobitnom systéme dôchodkového zabezpečenia, pričom uvedená doba bol zaradená do III. pracovnej kategórie, teda právna úprava sociálneho zabezpečenia nespája s takýmto obdobím dôchodkového poistenia žiadne zvýhodnené nároky ako je tomu napr. v I. a II. kategórii funkcií) hodnotiť dobu poistenia, ktorú získal v III. pracovnej kategórii na účely zistenia teoretickej výšky starobného dôchodku podľa zák. č. 461/2003 Z. z. a túto následne krátiť o sumu zodpovedajúcu obdobiu dôchodkového poistenia, ktorým je doba služby zhodnotená na určenie sumy výsluhového dôchodku za celé roky.

Podľa potvrdenia Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky z 28.08.2013 bol navrhovateľovi od XX.XX.XXXX priznaný výsluhový dôchodok podľa zák. č. 328/2002 Z.z., pričom pre nárok na výsluhový dôchodok bola zhodnotená doba výkonu štátnej služby potvrdená Colným riaditeľstvom Slovenskej republiky v celkovej dĺžke 33 rokov a 164 dní, pričom uvedená doba bola hodnotená v III. pracovnej kategórii. Navrhovateľ ku dňu dosiahnutia dôchodkového veku preukázal 5 rokov a 20 dní dôchodkového poistenia (vo všeobecnom systéme dôchodkového zabezpečenia).

Odporkyňa navrhovateľovu žiadosť o starobný dôchodok zamietla dôvodiac tým, že vyššie uvedený postup (výpočet teoretickej výšky starobného dôchodku zhodnotením všetkých získaných dôb dôchodkového poistenia a jej následné krátenie) vyplýva zo zásady zachovania nárokov získaných v I. resp. v II. kategórii funkcií. Nakoľko navrhovateľom získané obdobie dôchodkového poistenia bolo zaradené do III. pracovnej kategórie (nezvýhodnenej) vyššie uvedený postup nebolo možné uplatniť na navrhovateľov prípad.

Odvolací súd v súvislosti s vyššie prezentovanými závermi odporkyne uvádza, že nárokmi vyplývajúcimi zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie (resp. služby v I. a II. kategórii funkcií) podľa zák. č. 100/1988 Zb. sú:

- nižší vek potrebný na nárok na starobný dôchodok a
- určenie sumy starobného dôchodku a invalidného dôchodku nielen podľa zák. č. 461/2003 Z. z., ale aj podľa právnych predpisov účinných do 31. decembra 2003 (zák. č. 100/1988 Zb.), s tým že dôchodok sa prizná vo vyššej sume, nakoľko právne predpisy účinné do 31. decembra 2003 stanovovali niektoré výhody pri výpočte dôchodku z dôvodu odpracovania určeného počtu rokov v preferovaných pracovných kategóriách, napr. vyššiu základnú výmeru starobného a invalidného dôchodku (60 % alebo 55 % priemerného mesačného zárobku), vyššie percentuálne zvýšenie za dobu zamestnania presahujúcu 25., resp. 20. rok zamestnania do vzniku nároku na starobný dôchodok.

Vyššie uvádzaný postup z právnych predpisov účinných do 31.12.2003 nevyplýva, a teda podľa názoru

odvolacieho súdu nemožno ho ďalej považovať za výhodu vyplývajúcu zo zaradenia zamestnania do zvýhodnených kategórie ale za zachovanie ústavného práva na primerané sociálne zabezpečenie.

Z právnych úprav, týkajúcich sa sociálneho poistenia alebo zabezpečenia rôznych skupín poistencov jednoznačne vyplýva, že všeobecný systém sociálneho poistenia a osobitný systém sociálneho poistenia (zabezpečenia príslušníkov ozbrojených zborov) sú založené na základe hodnotenia dôb poistenia (zamestnania) pre dávky dôchodkového poistenia.

Kým zákon o sociálnom poistení upravuje nároky poistencov zo všeobecného systému sociálneho poistenia a jeho cieľom je zabezpečiť, aby doby poistenia boli poistencovi pre vznik nároku na dávky podmienené dosiahnutím veku alebo v dôsledku jeho nepriaznivého zdravotného stavu boli riadne zohľadnené, osobitné právne úpravy (napr. zák. č. 328/2002 Z. z.), používané v osobitnom systéme sociálneho poistenia obsahujú len úpravu, ktorá zabezpečuje užší okruh dávok dôchodkového poistenia a zohľadňuje ako dobu poistenia iba dobu výkonu služby (prípadne náhradnú dobu výkonu služby). Osobitný systém poistenia príslušníkov ozbrojených zborov neobsahuje úpravu starobných dôchodkov, sirotských a vdovských dôchodkov, ktoré by zohľadňovali dobu ich poistenia v celom rozsahu, a to aj v civilnom zamestnaní, ale obsahuje len úpravu výsluhových dôchodkov, sirotských výsluhových dôchodkov, vdovských výsluhových dôchodkov a invalidných výsluhových dôchodkov, ktoré sú založené len na hodnotení doby služby poistenca a vôbec nehodnotí dobu poistenia, ktorú poistenci získali vo všeobecnom systéme. V dôsledku tejto skutočnosti potom vychádza záver, že poistenci osobitného systému sociálneho zabezpečenia sú vylúčení z pôsobnosti zákona o sociálnom poistení len v rozsahu, zodpovedajúcom dobe poistenia v osobitnom systéme (s výnimkou prípadov podľa § 60 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z., ktorým sa pre nárok na tieto dávky hodnotí aj so započítaním doby služby v ozbrojených silách v celom rozsahu), ale nie v časti, upravujúcej nárok na starobný, predčasný starobný, invalidný, sirotský, vdovský alebo vdovecký dôchodok.

V dôsledku súbežného uplatňovania týchto systémov tak nesprávnym a výlučne gramatickým výkladom zákona dochádza k diskriminácii poistencov osobitného systému, lebo odporkyňa im niektoré doby poistenia nehodnotí vôbec.

Takýto postup, pri ktorom sa nehodnotia príslušníkom ozbrojených zborov v čase vzniku nároku na výsluhovú dávku všetky doby poistenia však právna úprava, pri ktorej došlo k odčleneniu dôchodkového zabezpečenia príslušníkov ozbrojených zborov do osobitného systému nemala za cieľ.

Nová právna úprava, obsiahnutá v zákone o sociálnom poistení tiež nemala za cieľ pri posudzovaní vzniku nároku na dávku podľa zák. č. 461/2003 Z. z. vylúčenie možnosti zohľadniť celú dobu poistenia (bez ohľadu na skutočnosť, v ktorom systéme ju poistenc ziskal) a vyžadovať od zamestnanca nadobudnutie doby poistenia výlučne podľa ustanovení tohto zákona vo všeobecnom systéme. To by malo za následok situáciu, kedy doby poistenia vo všeobecnom systéme dôchodkového zabezpečenia ostali nezhodnotenú (rovnako ako v prípade navrhovateľa).

Absolútne vylúčenie hodnotenia doby poistenia zo všeobecného systému u tých poistencov, ktorí získali dávky dôchodkového poistenia (zabezpečenia) v inom systéme sociálneho poistenia a nie v systéme všeobecnom, má za následok horšie zaobchádzanie s nimi, ako s poistencami, ktorí sú poistení v zahraničných systémoch sociálneho poistenia a u ktorých samotná poisťovňa vôbec nepochybuje o spôsobe výpočtu ich dôchodkových dávok spôsobom krátenia, ktorý zabezpečuje primerané poistné plnenie za obdobia, v ktorých boli poistení na Slovensku po zohľadnení dôb poistenia v iných systémoch. Správne preto odporkyňa musí pri rozhodovaní o nárokoch poistencov, ktorým bola priznaná niektorá z dávok výsluhového zabezpečenia poistencov osobitného systému najprv vypočítať teoretickú výšku dôchodku, ktorá by im patrila vtedy, ak by všetky doby poistenia získali vo všeobecnom systéme, následne vypočítať teoretickú výšku dôchodku, ktorá by im patrila po zhodnotení doby poistenia v osobitnom systéme a odpočítať ju od teoretickej výšky dôchodku, vypočítanej pri zohľadnení celej doby poistenia a až takto vypočítaná dávka môže zachovať všetky oprávnené nároky uvedených poistencov osobitného systému a nebude poškozovať odporkyňu.

Ustanovenie § 1 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z. nebráni vzniku nároku na starobný dôchodok vo všeobecnom systéme dôchodkového poistenia aj príslušníkovi ozbrojeného zboru alebo ozbrojených síl, ktorý už dosiahol dôchodkový vek, splnil podmienky nároku na niektorú z výsluhových dávok a získal k tomuto dňu akúkoľvek hodnotiteľnú dobu poistenia vo všeobecnom systéme dôchodkového poistenia.

Za takýchto okolností potom priznanie výsluhového dôchodku podľa zák. č. 328/2002 Z.z. nevyklučuje, aby obdobie výkonu služby profesionálneho vojaka (policajta a vojaka prípravnej služby) nebolo považované za obdobie dôchodkového poistenia podľa zák. č. 461/2003 Z. z., ktoré je významné pre zistenie výšky dôchodku. Vylúčenie tohto obdobia sa vzťahuje len na určenie výšky invalidného výsluhového dôchodku, invalidného dôchodku alebo čiastočne invalidného dôchodku podľa § 40 až 45 a § 101 zák. č. 328/2002 Z.z. tak, že za túto dobu poistenia nepatrí zodpovedajúca časť dôchodku poistenca, ktorý bol pred priznaním týchto dávok poistený v osobitných systémoch dôchodkového poistenia. Pri takomto postupe odporkyňa poskytne dávku dôchodkového poistenia len za obdobie, počas ktorého jej bolo za poistenca zaplatené poistné a poistenca na jeho dôchodkových nárokoch neukráti.

Zo spisov vyplýva, že navrhovateľovi bol od XX.XX.XXXX priznaný výsluhový dôchodok podľa zák. č. 328/2002 Z.z., pričom pre nárok na výsluhový dôchodok bola zhodnotená doba trvania služobného pomeru v colnej správe od 01.10.1972 do 12.03.2004, t.j. 31 rokov a 164 dní a doba výkonu základnej vojenskej služby od 01.10.1970 do 30.09.1972, t.j. 2 roky. Za toto obdobie nepatrí navrhovateľovi zodpovedajúca časť starobného dôchodku, na ktorú by mal nárok, ak by celú dobu jeho poistenia bolo potrebné hodnotiť vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia.

Odvolací súd teda zastáva názor, že ak navrhovateľ nespĺnil podmienku získania zákonom stanovenej doby poistenia vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, ale získal by potrebnú dobu po zhodnotení poistenia v osobitnom systéme, má odporkyňa povinnosť vykonať výpočet dôchodku s prihliadnutím na dobu poistenia vo svojom poistnom systéme a dôchodok priznať navrhovateľovi po zohľadnení aj nižšej doby poistenia vo výške, zodpovedajúcej rozsahu poistenia vo všeobecnom systéme. Odlíšnym postupom odporkyne by sa doby poistenia poistenca stratili a neboli by v žiadnom zo systémov zohľadnené, čo nezodpovedá ani zámeru zákona.

V.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že rozhodnutia odporkyne nie sú zákonné. Krajský súd rozhodnutia odporkyne potvrdil na základe nesprávneho právneho názoru, preto odvolací súd podľa § 250ja ods. 3 veta prvá O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2 a § 250j ods. 2 písm. e) O.s.p. rozsudok krajského súdu zmenil, rozhodnutia odporkyne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

V ďalšom konaní bude úlohou odporkyne posúdiť nárok navrhovateľa na starobný dôchodok po zohľadnení civilného zamestnania a určiť jeho výšku po vykonaní výpočtu dôchodku, zodpovedajúceho dobe zabezpečenia (poistenia) vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia.

Úspešnému navrhovateľovi odvolací súd priznal právo na náhradu trov odvolacieho konania podľa § 250k ods. 1 za použitia § 250d ods.2 O.s.p. Navrhovateľ do troch pracovných dní od vyhlásenia rozsudku trovy konania nevyčísľil a ani zo spisu ku dňu vyhlásenia rozsudku jeho trovy nevyplývajú, preto odvolací súd navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (§ 151 ods. 1 a 2 za použitia § 246c ods. 1 a § 250l ods. 2 O.s.p.).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu n i e j e prípustný opravný prostriedok (§ 246c ods. 1 O.s.p.).

